

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerzőtől a kiadó tulajdonosnál úri utca 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatú példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnyelvet és pontosan közöltek.

F. évi october 1jétől december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, borítéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., borítékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a kir. postahivatalok mind a Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: K nevezés; Országgy. közlemény (a helyt. tanács kezelése alatti alapítványokról felvilágosítás; Sz. L. gr. beszédének a központi vasút ügyében kitűnőbb részei; oct. 1. d. fedi ülésb. a 4 rendű kir. leirat kihirdetése után több üzenet-hitelesítés 's bemutatás; ez napi ker. ülésb. tezik szerkesztő választmány; közös tebe viselés; közmunkák szabályoztatása; előfogatok; oct. 1. d. fedi ülésb. Piume és Buccari elrendeztetése, helységi jegyzők; az napi ker. ülésb. ut- és esatorna-hálózat terve; kőutak; dunatiszai esatorna; Luizant flumei kikötő; Tisza; 's egyéb folyószabályozás; fővárosink árvíz elleni biztosítása; lötenyészítés; népnevelés; megügyem. 'sat. oct. 17. d. ker. ülésb. országgház; és muséum ügye; oct. 1. d. ker. ülésb. 100 ezer fit a gazd. egyesületre ezélek k. tüzése mellett, a pesti országgházra egy millió; Mátyás szobra nem pártoltat k., sem az iparegyesület; orsz. ülésb. hajdukerület, városref. m. és flumei vasút; fedi ülésb. hivatalképességéről általános törvény, honf. magy. ezred. tisztségekre alkalmaztatása; szabad újságok; oct. 19. d. ker. ülésb. orsz. pénztár-kezelés; orsz. utvonatok irányja 's készítése sorozata; a' fideknél a' hajdukerület iránt egyezés, de a' városügyi 8d. rdi üzenet egy pontja sem pártoltatik; budapesti napló; idő árás, fővárosi 's egyéb újdonságok; Bihar és Zemplény m. közgyűlései)

Spanyolország (alkotmány levél fő elveinek számdékán levő változtatása; oct. 1. kén cortesnyitás.)

Anglia (Lajos Fülöp fogadtatása Angliában; ott ni udvarlások; kirándulások; mulatságok; szalagrenddel díszítés.)

Franciaország (a' francia ellenzéki sajtó megütökzése a' kir. fog. dtatásán 'stb.)

Orosz lengyelország (Dombrowszky halála veretése)

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ó. cs. 's apost. kir. Fels. Eszterházy Mária grófot a' németalföldi udvarhoz követték. Kegye kinevezni.

Országgy. ülési közlemény a' Hirnök szerint.

A' nm. Hőtanács kezelése alatti alapítványokról a' minapi fedi ülésben egy m. püspök így adá elő szorgalommal gyűjtött adatit a' tárgy törvényszerű felvilágosítására: A' t. RR-nek a' felolvasott üzenetben 's általok javasolt felírásban nyilvánított kívánata oda terjed: hogy ő fels. az iránt kéressék meg, méltóztassék kegye megrendelni, hogy a' h. tanács felügyelése 's intézkedése alatti minden alapítvány számadásai 's azokra vonatkozó adatok még a' jelen országgy. elibe terjesztessenek a' végett: hogy az orsz. Rdek azon alapítványok mi karban létezől 's mi módon kezeltetéséről nemcsak maguknak tudomást szerezhessenek, hanem az iránt intézkedhessenek is; a' t. RR. ezen kívánatához nem járulhatok. Minden alapítvány hova fordítottatását az alapító akaratja 's célja szabályozza, ez ellen az alapítványok más célokra, habár azok közhasznúak lennének is, fordítása iránt t. hozás útján sem intézkedhetni, mert az alapítók akaratját és célját tiszteletben kell tartani, 's veszélyeztetik azon haza boldogsága, mellyben az alapítványok sértetlenül nem tartanak fen. Nem is szenved kétséget hogy, az alapítványok kezelése azokat leginkább érdekli, kiknek javára ezek léteztek. Vajjon pedig az alapítók célja 's akaratja szerint kezeltetnek é? az iránti felügyelési jog ő fels. mint apost. királyt, mint az egyh. főpártfogóját (Supremum Ecclesiarum Patronum) illeti honi törvényink szerint. 1790: 23. t. cz.: „Majestas Sacr. ut Supr. Ecclesiarum Patronus Ecclesias Dei in suis iuribus conservabit, et fundaciones cujuscuque nominis ad mentem fundatorum administrari faciet“ 1723: 70. „Piarum quarumvis fundacionum inspectionem, et cum exactione rationum, utrum fundacioni satisfiat, investigationem Sua Maj. Sacr. pro apost. munere, et suprema autoritate sua vigore art. 74. an. 1715. sibi benigne reservavit.“ Az idézett 1715: 74. t. czikk pedig így szól: „Cujusmodi Seminariorum, Convictuum et Collegiorum pro juventute ecclesiastica, aut seculari per quoscuque sive intra, sive extra regnum fundatorum, dum et quando necesse fuerit, inspectionem, et cum exactione rationum, utrum fundacioni satisfiat, investigationem Sacr. Reg. Maj. sibi soli pro apost. munere et suprema autoritate sua reservat.“ Ezen törvények nyomán ő fels. alapítványok iránti felügyelési jogát egyedül 's kizárólag az országgyűlés közbejötté 's befolyása nélkül mindenkor gyakorolta 's gyakorolja, pedig a' h. tanács útján, mint ezt az 1723: 70. t. czikk is érinti: „E gremio Locumt. Consilii nonnullus deputabit, qui praemissorum singularum et peculiarium curam habeant.“ De lássuk, milly neműek azon alapítványok, mellyek a' h. tanács felügyelése 's intézkedése alatt létez-

nek? Ezen alapítványok egy része a' kath. egyházakat és parochiákat illeti, ilyen a' religio fundusa; 's továbbá a' kath. egyházi növendékházakat (seminariumokat), ilyen az ugynevezett „fundus regulatorum Episcopatum“; végre a' kath. iskolákat és a' kath. ifjakat illeti, ilyen a' „fundus studiorum, universitatis, stipendiorum, convictuum.“ A' kath. egyházat, annak intézeteit 's iskoláit illető alapítványokat rendeltetésüktől elvonni 's azokat más célokra fordítani a' törvényhozásnak joga nincs, az erre ki nem terjedhet; mert kérdem: a' katolikusok alapítványai kevésbbé szentek é mint az evangélikusoké? vagy talán csak egyedül ezek állnak a' törvény ortalma alatt? Koránsem, mert ha evang. atyánkfainak alapítványit biztosította az 1790/1: 26. t. cz. kétségtelenül alkotmányunk és honi törvényink védpajza védi a' katolikusok alapítványit is, mint ezt a' már idézett törvények 's maga az 1790: 26. t. cz. is tanusítják: „pro amplius confirmanda inter Evangelicos et Rno Cath. religionem profitentes regnicolas pace et concordia statutur: ut fundaciones Catholicorum pro Catholicis, Evangelicorum autem pro Evangelicis deinceps convertantur.“ Az érintett alapítványokon kívül a' h. tanács felügyelése alatt léteznek még a' győri árva-, a' váci siketnéma intézetek, és a' Kolonics-Szelepcsényiféle alapítványok; ez utóbbiból az agkoru szegény kath. nemek segítettnek. Ezeket sem lehet rendeltetésüktől elvonni, más célokra fordítani 's az országgy. intézkedése alá rendelni. Ehez járul az is: hogy a' t. hozás kellő határidővel nem terjedhet közigazgatásra, nem is alakulhat az országgyűlés számvevői testületé, elég teendője van az országgyűlésnek, annak foglalatosságait még az alapítványi számadások vizsgálatával szaporítani sem nem szükséges, sem nem célszerű, valamint ezt a' nm. FRR. mult országgyűlésen 1840 majus 2kán kelt válaszüzenetükben kijelentették. Ezeknél fogva a' t. RR. kívánatát nem pártolhatván, az 1840d. orsz. gyűlés nyomán azon alázatos indítványomat: hogy a' t. RR. szólíttassanak fel, miszerint ez érdemben felírásnak ő fels. elibe terjesztése további szorgalmazásától elállani sziveskedjenek, ezen alázatos indítványomat mondom a' nm. FRR. kegyes figyelmébe bátor vagyok ajánlani annál inkább, mert a' nm. FRR. mult országgyűlésen, midőn csak tudomás végett kívánták a' t. RR. a' h. tanács felügyelése alatt létező alapítványok számadásait országgyűlés elibe terjesztetni, kívánatukhoz nem járultak; most midőn a' t. RR. a' nm. FRR. észrevételei hallgatással elmellőzvé, kívánatjuk oda terjed: hogy azon alapítványok iránt intézkedhessenek is, még kevésbbé járulhatnak a' nm. FRR. bátor vagyok újabb alázatos indítványomat a' nm. FRR. kegyes figyelmébe ajánlani.

Pótléku a' középponti vasut iránti tanácskozáshoz közöljük még a' nagy hazafi gr. ez ügyben tartott beszéde kitűnőbb részeit köv.: „Abból, mert a' mult orsz. gyűlésen egy két szólok a' balparti vonalt a' jobb oldalra vonni párhuzamosnak monda, biztos következményt vonni nem lehet, mivel nincs könnyebb, mint valakit naplóbéli buvákdások után látszatos következtetésbe hozni. Nálunk ugymond, gyakran használják e' kifejezést „köpenyeg fordított valaki;“ holott csak arra kell fordítani a' köpenyeg, merre a' szél fú, a' hajós is csak arra fordítja vitorláját mindenkor; különben nem halad. Így ha a' dolgok állása változik, változni kell azzal a' nézeteknek is, 's ma minden következtetés nélkül állithatom épen ellenkezőjét annak, mit ezelőtt tíz évvel mondtam. Ötödél évvel ezelőtt monda a' gr. jóslám, hogy e' szóban forgó egész vonalból nem lesz semmi 's jóslatom teljesült is. Akkor még e' kérdés olyan volt, miért az embert mindegyre korbácsolták, 's pisztoly nélkül az utcán is alig lehetete miatta bátorsággal járni; most a' paroxizmus elmúlt 's talán lesz már belőle valami. És most a' kérdés egyedül az: sárban mocsárban ülünk é tovább is, vagy ezer teoria közt valahára már kiemelkedünk? Ha két társaság surlódásba jő, 's egyik a' másik vállalatát gyalazza: ezt természetesen tartom, mert mindenik a' maga körében jár el, 's egyik olyan mint másik. De a' tözsérek sem mindenható; 's ha az általok felfogott eszmét a' közönség nem

kedveli: hasonlítanak a' hajóhoz, ki szél és gőz nélkül helyéből sem mozdulhat; 's ha részvényeik 50—60ra csökkennek le: szelők, gőzük nincs; vállalatuk megakad. Nálunk a' papirospénzzel kereskedés vágya nem szünt sőt növekedett, 's e' pillanatot meg kell ragadni; mert egy véletlen körülmény könnyen hideg vizet önthet rá's vesztég maradunk helyzetünkben, mi pirulásra méltó. Legszükségesebbnek hiszem a' pest-debreczeni, és pest-szegedi vonalt, 's a' nemzet áldozatát ezekre kívánám fordíttatni, de a' középponti vasutat is egy részben szívesen biztosítom; 's valahára már hoiyét látom, hogy a' nemzet kezekedjék a' vaspályák iránt a' jövedelem bizonyos fokáig, mi a' kezes részéről könnyen fizetést vonhat maga után. És e' kezesség-és fizetésben mi felső megéyk lakosi is részt veszünk, még pedig alkalmasint aránylag tulterhelve a' választmány terve szerint, mi az általam ajánlott kivétési kulcstól távol áll, 's inkább valamely jövedelem-adó, mint az általam megpendített telekdij. De azért a' fizetéstől, teherviseléstől nem vagyok idegen, ha három v. tíz annyit raknak is hátamra, mint mennyi illetné; mert hazafiságom szivemben él, nemcsak ajkimon peng. Ezért a' pest-debreczeni vonalt, mellyből ha csak egészen nem biztosítatik, ismét előre láthatni, hogy nem lesz semmi — száztól 5ig egészen kívánom biztosítani; mivel akarom, hogy Pest és Debreczen közt legyen vasut, Pesttől pedig Bécsig ám építsen a' társaság maga hasznára; vegye hasznát ama brillant szerződésének, mit a' helyt.-tanácstól nyert, ez ugy is kirekeszt minden bürzspeculációt, 's az ország szükségét a' pest-ausztriai vonalra eléggé fedezi. A' felső vonal biztosítására más intézetek iránti kötelesség-érzetnél fogva nem állhatok, nem akarván a' lánchid-gőzhajózási 's más társaságok felett kizáró egyedúrusságot biztosítani a' duna-balparti vonal részére. A' javalt biztosíték csak feyvert ad egyik társaság kezébe a' többiek ellen; mire a' nemzetet a' közjó épen ugy nem jogosítja fel, mint ráblásra nem a' haramiát a' sok pénz. A' gőzhajó-társaságra különösen azt jegyzem meg, hogy az soha sem birt népszerűséggel, azért mégis működik szerencsésen, a' népszerű vállalatok pedig létre nem tudnak jöni. Ez mutatja, hogy árnyék után kapkodunk. Csak egyszer legyünk Pesten, hol annyi szállítási mód van, ott majd inkább boldogulunk. Azért mindenekelőtt a' pest-debreczeni vonal építtessék fel, mi száztól 5 egész jövedelem biztosítása nélkül történni nem fog. Ha az egész pályának csak két száztólja biztosítatik, könnyen ugy járhatnánk, mint az, ki ebédet rendel 5 forintért, 's nem készítettven el ebédje azzal vigasztaltatnék: hogy hiszen 5 forintja ugy is zsebében maradt, 's kárt nem vall; köszönöm én az illy vigasztalást, akkor mikor nekem ebéd, mikor debreczeni vasut kell; mert a' vesztett idő 's a' lucrum cessans nagy vesztesség. Illyen ebédünk 4 év előtt is volt már, de attól nem laktunk jól. — Ohajtom ugyan, hogy a' középponti egész vonal minél előbb létre jöjön 's igérem hogy ha Debreczentől Günsensdorfig kész lesz a' pálya, én leszek első beteg létemre is, ki Debreczentől Bécsig ki sem száll a' kocsiból; de reményem hozzá nincs; mert, qui veut trop, ne veut rien — Elismerem, hogy itt már valahára ideje, hogy a' helybeli érdekek mellőztessenek, 's hogy átlássuk, miként, ha, a' hazának olly nagy része sinylik, minő a' tiszai vidék, sorvad az egész haza is: de azért nem találok igazságosnak, azt mondani az ország másik részének: „Csak te fizess, habár inkább terhel is a' kivetés mint minket, vásáritokat majd megrontjuk mi, és pro coronide nektek még építeni sem lehet.“ Erre könnyen az lehetne a' felelet: hogy olly igen jók, bármi nagy hazafiságunk mellett is mégsem vagyunk; inkább szünjék meg az egész kérdé, mert ez olly igaztalanság, min isten áldása nem lehet. Állítasom igazolására felhozom, mit egy ebédnél a' középponti vasut-társaság egyik megbízottjától hallottam. Ez néhány héttel ezelőtt engem részvények vásárlására szólított fel, kérdé: miért nem veszek részvényeket a' középponti vasutra? Én felelém: mert az egész vállalatban nem bízom, 's attól tartok, hogy miké a' gőzhajózási társulat, mit Bécsből Zimonyig nyer, azon alul elveszti: ugy a' középponti vasut-társaságnak is azon jövedelmét, mit a' pest-ausztriai vonal hajt, a' pest-deb-

reczeni pálya fel fogja emészteni. Erre a társaság megbízottja csodálkozva kérdő: hát azt hiszi a gróf, hogy mi a debreczeni vonalt fel fogjuk építeni? Csodálkozom — ugymond — hogy a gróf olly okos ember léte, annyi financialis jártassága mellett, is (én e bókokat meg is köszöném neki) át nem látja, hogy a duna-balparti vonalt azért kelle nekünk Debreczenig kinyújtani, hogy a nemzet közvéleménye, az ifju óriás annál inkább kapjon rajta; ezzel kelle nekünk elsősegét szerezni a jobbparti-társaság felett. Majd felépítjük először a pest- ausztriai vonalt, s ha a debreczeni pályára kerül a sor, felhagyunk az építéssel. Igen ám de — mondám én — így a nemzet az egész pályától megvonja a 4 s 5d. % biztosítást. Hát tartsa meg — mondám megbízott — magának a nemzet, majd előállunk akkor vele, hogy a pest- ausztriai vonalon is roppant veszteségünk van; hogy a debreczenit felépítnünk teljes lehetlen. E mellett azon feltételben, miszerint az egész pálya 80 év mulva a nemzetre viszszaszállna, sem látván több hasznót, mint azon ígérethez, miszerint valakinek arra nyujtatnék remény, hogy a 80 éves özvegyet suo tempore ő veendi el: kívánom hogy a pest-debreczeni vonal egész 5% jövedelme biztosítottassék, a pest-ausztriai vonal pedig magára hagyassék. De ha kívánságom többséget nem nyer, a tiszai megye főispáni helyettesének indítványát pártolom; s alku végett azon utasítással kívánom az orsz. választmányt kiküldetni, hogy mind az alsó mind a felsővonal 18 millió pengő forintra állapított összes tőkájének 4. és 5dik századolját akkép biztosítsa, hogy a fizetés csak akkor álljon elő a nemzet részéről, ha a pest-debreczeni vonal is fel leend építve; s hogy a nemzetet a társaság részéről is egy millió forintnál nagyobb summával igyekezéék biztosítani. E két feltételt a társaság, ha benne legkisebb jó szándék van, elfogadhatja; mert itt a társaság részéről kikötendő biztosítási summának hevertetés végett letételéről szó nincs, attól a kamatot folyvást szedheti. Illy föltételekre, ki vállalatában biztos, könnyen ráállhat. —

246d. frdi ülésb. oct. 15kén országbiró ő kegy. elnökléte alatt hitelesített választüzenete a m. FRR-nek a Pestről Ausztria határszéleig s Debreczenig vezetendő vasut tárgyában. (I. Társ.) Ezután elegy. ülésben a már közölt 4 r. k. kir. válasz olvastatott fel: a) A kir. válaszokban foglalt észrevételeknek a t. javaslat egyes szavaira is kívánt kiterjesztése tárgyában, melynek értelmében, a mennyiben ő felségének k. kir. válaszai az ország Rdei által elibe terjesztett t. javaslatoknak nemcsak érdemére, hanem egyes pontjaira nézve is kiterjesztettek: ő fls. az eddig szokásban volt concertatio módjához tovább is ragaszkodik. b) Az országgy. költségeknél egyedül a nemesek s ezen nevezet alá foglaltak által leendő viselése tárgyában, melyben ő fels. a fölterjesztett javaslatot kegy. helybenhagyja. c) A törvénykezés folyama tárgyában; mely tárgyat érdeklő t. javaslat 2. és 3. §-át ő fels. az igazságszolgáltatás minden alkalmas eszközökkel előmozdításán az ország Rdeivel egyiránt igyekezővén, kegy. helybenhagyja; az érintett t. javaslat 1. §-ban említett s a kir. és báni táblák, mint első bíróság előtt folyó ügyekre nézve pedig ő fels. tovább is az 1836: 45. t. cz. rendelete s értelméhez ragaszkodik. d) A szekeres házalók eltöltésére iránt fölterjesztett felírára kelt válaszbán, mivel az ország Rdei által idézett törvényekből a házaló kereskedésnek szekeres is gyakorolhatása nem követhetethető s annak illető kiterjesztése sem a helyes s követésre méltó politikai rendszerrel, sem a közkereskedés, sem az adózó nép boldogítása céljával meg nem egyeztetethető, a kir. II. tanács által Somogy megye RR-hez ez iránt kiadott tiltó rendeletben semmi olyas, mi a törvényekkel ellenkezők, nem foglaltatván: ő fels. az ország Rdei kívánatában meg nem egyeztetik. Ezután hitelesített az orsz. sérelmek és kívánatok iránt 4dik, s a pót ólagos sérelmek iránti 3dik üzenete a FRR-nek. Együttal az itélőmester bemutatá a t. RR-nek a) a magyar ozredekeni tisztségekre s hadi parancsnokságokra szü. etett honfiak alkalmazása iránt; b) a nemnemesek hivatalképessége tárgyában; és c) a zsidók ügyében kelt üzenetet s felírási és t. javaslatát.

308d. ker. ülésb. octob. 15kén, a zsidók dolgában készített 2dik üzenet hitelesítése után a magyar nyelv tárgyában érkezett k. kir. válasz vétetett föl; erre nézve úgy, mint az országgy. szállások s az orsz. sérelmek és kívánatok tárgyában érkezett k. kir. válaszokra az illető ker. jegyzőknek meghagyatott, hogy azokból a törvénybeiktatandókat t. javaslatba foglalják, azon pontokra pedig, leginkább a magyar nyelv tárgyában, melyekre még semmi, vagy kielégítő válasz nem érkezett, válasz újabb felírás útján szorgalmazandó.

Ez alkalommal T. m. követe a RR. multkori határozata köv. szükségesnek vélte azon ker. választmányt kiküldetni, mely a kir. válaszok nyomán szerkesztendő t. javaslatokat, az orsz. RR. t. javaslatával összeegyeztetendi; mi elfogadtatván, arra nézve az illető kerül. jegyzőkön kívül a megyék részéről kerületenkint, a kir. városok, sz. kerületek és káptalanok közül választandó egyegy tag fog működni. Ezután a pénzügyi választmány munkálata folytatólag kerüle tanácskozás alá. A RR. az orsz. választmány véleménye nyomán világosan kimondották, hogy az alakítandó orsz. pénztári teherviselés a törvényes idő alatt összehívandó legközelebb országgyűlés befejezéseig fog tartani olly formán: hogy ha a törvényhozás akkor további intézkedést e részben nem teend, ezen mostani ajánlat jövőre azonnal meg fog szünni; kivévén mindazáltal az ollyan esetet, ha az ország egy 3diknak irányában valamely kötelezést vagy biztosítást világos törvény által bizonyos évekre vállaland magára, mert az illy kötelezés teljesítésére szükséges összeg erejéig az orsz. kincstári teherviselés a kötelezett biztosítási évek lefolytaig fog terjedni; teljes joga levén azonban a t. hozásnak, az e végett kívántató jövedelem forrásait s a felosztás és kivétel kulesát, úgy a kezelés módját is időközben, országgyűlésről országgyűlésre kijelölni s meghatározni. Ennek folytában N. m. követe indítványt tön egy orsz. választmány kiküldetésére, mely a körülmények megvizsgálása után jövő országgyűlésre véleményét készítse az iránt: miképen lehessen a közteherviselést az alkotmányos jogok mententartása mellett életbe léptetni. Az utána szolt B. m. követ az orsz. választmányt szükségtelennek találta, ámbár lelkéből ohajtja a közösteher minélelőbbi életbejuttatását, mert a haza jóllétét csak ez uton hiszi elérhetőnek. Miután, ugymond szónok, a tegnapi szavazat által a közösteher viselés megbukott, az üzenet és felírásban kimondatni kívánta, mikép a RR. megismerik, hogy a nemzet jövedő jóllétét, felvirágzását csak a közösteher viselés által mozdíthatni elő, s most azt csupán azért nem kívánják eszközölsébe hozni, minthogy az igazságos arány-felosztás életbe léptetése ré több olly előkészület szükséges, melyek jelen országgyűlés rövid ideje miatt nem teljesíthetők. Az indítvány ellen S. megye követe megemlíté, mikép ezen kérdés már a tegnapi szavazat által eldöntetett, s küldöji a választmányi munkálathoz ép azért nem járultak, mivel az itt felállított közösteher viselés elvével az alkotmányos szabadságot hitték felforgatandónak. U. m. követe pedig a közösteher viselés elvét azért nem kívánta kimondatni, mert szerinte erről, meddig az urbéri viszonyok el nem intézettek, szó sem lehet. Mire válaszul adott: miszerint U. követe statustanja egészen új, s állítása nemcsak Magyarországon, de egész Európában olly absolut minoritásban áll, hogy azt eddig senki sem mondotta; ha ott, hol az urbéri viszonyok fenállnak, a közteherviselésről szó nem lehet, akkor Ausztria, Csehországban stb. az fen nem állhatna. Itt nem jelenről, hanem a jövendőről van szó, s ki a közösteher viselés elvét kimondani nem akarja, az az 1723: 97. t. ellen cselekszik; ki van mondva itt, hogy ki mennyiben az alkotmány jóvoltában részesül, a szerint a terheket is viselni tartozik; ez elvet még a nemadózás emberei sem tagadták, s ha kimondanók azt, hogy a magyar nemesség a közterhekben részesülni nem tartozik, az által a legnagyobb igaztalanságot mondanók ki s a legbélyegzőbb homályt vetnők magunkra, s még a nép azon osztályt ingerelnők a nemesség ellen, melyek a közterheket viselik, mert a közteherviselés elvét minden status magáévé tette. Valóban különönek találom, mond Cs. m. követe, azon okot, hogy a nemesség az aránylagos közteherviselésben nem osztozhatik, míg az urbéri viszonyok el nem intézettek. Eddig a nemesség mindig azzal védte magát, hogy ő más uton osztozik a status terheiben, mi sokkal több a közadónál; azonban ha e részben computus tétetnék, kitünnék a roppant különbség. Ugyanis: azok, kik a status közterheit viselik, az adózó nép, 1790től fogva 1843. évig fizetett 336 millió pengő forintot, míg a nemességnek azon időre fizetett subsidiumai, beértvén a koronázási s fölkelésre tett költségeket, úgy a ló és természetvényekben adott segedelmzéseket is, a status céljára 68 millió forintnál többet nem adott; ez iszonyu nagy különbség, s nézzük, mikép áll az adózók sorsa: birtokukban alig van több 40 millió hold művelés alatt levő földnél, mely szántásra vetésre használják, s ha ennek holdját 40 pengő forintra számíttjuk, (pedig hány hold van, mely ennyit sem ér!) összesen esik érte 400 millió forint; már most, ha a kilenczedet, tizedet s azon uri tartozásokat felszámíttjuk, miket az adózó földjétől évenként szolgálni tartozik, s hozzá azon 336

milliót adjuk, mindenkinek meg kell vallani, hogy az adózó a közterhekben tulságosan terheltegett, s azon föld értékét, melyre a nemadózók azt állítják, mikép a nemesség adó a la pja u laz urbéri telket jelölte ki, az adózó egészen lefizette; mihez képest a dolog illy állásban a közös adó terhének ki nem mondatása valóban szegényítő. stb. Végre a kérdés szavazatra kerülvén, a b — i indítvány, mely az orsz. választmányi munkálataiban is kimondatott, 29 szó többséggel 19 ellen elfogadtatott. A kisebbségben maradt megyék: Abauj, Zemplény, Sáros, Ung, Szabolcs, Szepes, Bereg, Ugocsa, Marmaros, Soprony, Liptó, Somogy, Veszprém, Fejér, Esztergom, Mosony, Bács, Turóc és Pozsega; nem szavazott Nyitra. Ezután folytatólag a közmunkák szabályoztatását tárgyzó t. javaslat került vizsgálat alá s az orsz. választmány javaslata minden lényeges változtatás nélkül elfogadtatott. Voltak ugyan, kik az ingyen munkákat megszüntetni s azokat a közpénztárból kívánták fizettetni. Továbbá B. m. a négyes vagy kettős fogatot, minthogy ezen határozatlan kifejezés visszaélésekre szolgálhat alkalmul, kettőre kívánta tétetni, annyival is inkább, mivel az adózó saját munkáját a szántást kivéve, többnyire kettős fogattal szokja teljesíteni. Cs. m. követe az urbéri házas zsellérekre rótt 6, a házatlan zsellérekre pedig 3 gyalog szolgálati napot sokalta, mivel nem látta arányban az egész telket bíró 12 napi szekeres munkájával. Az egész telkes jobbágy ugymond az urbéri törvények szerint 52 szekeres vagy 104. gyalog napot tartozik földesurának szolgálni, a házas zsellér pedig 18 gyalog napot, itten tehát az arány úgy áll mint 1: 6; az urbéri törvények szerint tehát itt sem lehet igazságosan más arányt határozni, s annál fogva a 6 napot négyre kívánta csökkenteni, annyival is inkább, mert ezen arány megtartása szerint az 1/3 telkes kevesebbet szolgálna mint a külső telket nem bíró házas zsellér; a házatlan zsellért pedig, kinek a status semmit sem ad, minden közmunkától fölmenteni kívánta, stb. Azonban ezen indítványok szavazat után a többség által mind elvették, csupán B — d m. követe javaslatára, a RR. más izbeli határozata következtében a 14. §-ban kimondatott, hogy magányos utazókra nézve a kényszerített előfogatok megszüntetnek.

247d. orsz. frdi ülésb. országbiró ő kegy. elnökléte alatt oct. 16kán napirenden volt a Fiume s Buccari szabad kerületek elrendezése iránti másod rendi üzenet, mely körül fontos vitakozások nem támadtak s a nm. gyülekezet a még egyezésre nem jutott pontok iránt a t. RR. okait olly nyomosaknak nem találta, hogy azok által előbbi nézeteitől elmozdíthatatnék. — Ezután fölvetették a községek jegyzői körüli üzenet s azon elnöki kérdésre: vajjon fordul-e szükség elő, hogy ezen tárgy körül most különös változás vagy rendelkezés történjék? egy gr. megismert dolognak állítá, hogy a községi jegyzők eddigi helyzete s hivatalos eljárása teljességgel rosznak s megváltoztatandónak nem mutatkozott s az ebbeli kellékek egészen megfelelt, azért itt is valamely különös rendelkezés szükségét annál kevésbé látta, minthogy e tárgy körül az urbéri törvény is rendelkezett a m. FRR-nek multkor felállított elve szerint pedig az urbéri törvények megváltoztatása szükségesnek nem találtatott. E' nézetben a többség is megegyezvén, a t. RR-nek üzenetét elrendeltetett, hogy ez uttal jelen javaslatuktól elállani sziveskedjenek. Az ülés többi részét a zsidók honosítása körüli üzenet, s t. cikkely és felírási javaslat rostálása foglalta el, melynek következtében a t. cikkely lényeges változtatások nélkül elfogadtatott, a fölírásai javaslat körül pedig többféle változtatás ajánlatni fog.

309d. ker. ülésb. oct. 16kán. Mindenekelőtt Vukovártól a magyar tengerpartig építendő vasutvonal iránti üzenet s azon vasutépítésre nézve a vállalkozó társasággal kötendő szerződés föltételeiről szoltó t. javaslat hitelesített. Azután a pénzügyi munkálat került folytatólag tárgyalás alá. A fizetendő összegnek törv. hatóságok közti felosztása s miképeni kezelése feletti tanácskozás más alkalomra halasztatván, ezuttal a RR. azon szükséges czélok kijelölésével foglalkoztak, melyek az orsz. pénztár jövedelmeiből létesítendők; ezek közt az orsz. választmány javaslata nyomán első helyre tüzetett a honi közlekedés kifejlesztése szükséges közlekedési eszközök létesítése, az ország fővárosából Pestről kisugárzandó fővonalu megyei és községi utak elkészítése és fentartása. Erre nézve K. m. követe előad, mikép küldöji az ajánlott subsidiumot legnagyobb részben a fumei és orsz. központi vasut létesítésére kívánják fordíttatni, s a koutakról jelen országgyűlésen rendelkezni nem akarnak. Az utána szoltott megyei követ is hasonló véleményben nyilatkozott. Szónok ugyanis a választmányi javaslatban igen sok vonalt lát

kijelölve, főleg és czéltalanok találván azoknak ez utali kijelöltetését; ezeket, ugymond, csak akkor lehet czélszerűleg kijelölni ha a flumei 's központi vasut fog elkészíteni, mert csak ezek fogják a' szükséges irányt kitűzni. Meddig a' gőzhajók nem léteztek hazánkban, ugyan ki hitte volna, hogy a' dunántúli megyékből Nóg-rádból, Gömörből, ha valaki Bécsbe akar utazni, annak Vác felé kell menni; nézetem szerint, meddig o' vasutak el nem készíttetnek, addig minden munka fölösleges, ezuttal a' közlekedés előmozdítására kőutakat csak arra kívánnék építtetni, merre vasutvonalok nem lesznek, a' többire nézve pedig nem kívánnék egyebet ajánlani, mint a' szükséges vonalok kijelölésére kívántató költségeket. Mondatott továbbá, mikép egy országban sines szokásban, h o g y a' k ö t a k a t a' s t a t u s é p i t t e s s e, az mindenütt a' községek által eszközöltetik, csupán olly utakhoz nyújtatik segedelem, mellyeket a' község ön erejéből nem képes létesíteni; nálunk is ez utakat a' helyhatóság készítette 's ezen szokást továbbra is szükséges fentartani, mert, ha az ország pénzerejét ezekre fordítandja, akkor más legszükségesebb intézeteket nem létesíthet; különben is már a' kijelölt vonalokon vannak ügyis hatóságok által építtetett országutak 's ha arra orsz. költségek fordítatnak, azok conservatiojára a' hatóságok kevés költséget fognak tenni 'stb. A. m. követe kőutakat arra, merre vasutak vagy csatornák lesznek vezetendők, építtetni nem kívánt; egyszersmind az ideo fordítandó közmunkák helyett a' hatóság közköltségén kívánta építtetni, hol azután a' nemes és nemnemes által egyiránt fizetendő igen mérsékelt vámok szedessenek. Ellenben a' RR. többsége más nézetből indult ki, a' kereskedés és ipar előmozdítására legszükségesebbnek tartván a' közlekedések létesítését; ezek a' n y i r a m e g k i v á n t á t o t k az országban, mint emberi testben az élet fentartására az erek. M. megye ősz követe csodálkozását fejezé ki, hogy találkoznak olyanok, kik arról tanácskoznak, miszerint kell é az országban kőutakat építtetni, midőn utazásunkban nyakig uszunk sárban 'stb. Ezuttal azonban a' RR. a' vonalok kijelöltetését 's arra fordítandó költségek mennyiségét mellőzve, azt tüzetek szavazatra: kívánnák é a' RR. az orsz. pénztárból kőutak építésére valamit ajánlani? 35 megye 13 ellenben igennel szavazott. A' kevesebbseben maradt megyék: Nyitra, Soprony, Vas, Zala, Liptó, Komárom, Somogy, Veszprém, Fehér, Bács, Turóc, Pozsega és Ugocsa; nem szavazott Trencsény. Ezután a' mennyiség-ről támadt szó; némellyek az orsz. választmány által javasolt egy millió ftot vélték meghatározandónak, azonban Cs. megye követe előterjesztése más fordulatot adott a' tanácskozásnak. Szónok ugyanis megemlíté, mikép az orsz. választmány 12 millióra építé tervét, de miután a' RR. azt 10,340,000 lezállították, a z e g y m i l l i ó t nem ajánlhatni meg, mivel akkor más szükségesek nem létesülhetnének; egyébiránt még azt sem tudjuk, fog é ezen összeg pontosan fizettetni, vagy megmarad é az ajánlott összeg, mindezt a' számításból nem szabad kifejezteni; véleményem szerint, ugymond szónok, legczélszerűbb lenne mindenekelőtt egyenkint kijelölni azon tárgyakat, mellyekre a' RR. ajánlani akarnak, ezek után könnyebben lehetne az arányt meghatározni; mi engem illet, ámbár legsürgetőbb teendőink közé sorozom a' közlekedési jó utak készítését, de arra 4 milliót, hogy a' többi teendőre is jusson aránylag, nem adnék, hanem elégnek tartanám, ha a' RR. 2,500,000 ftot határoznának; ugy az utak tervezetének elkészítésére javasolt 150,000 forintot 130,000 fra vonnám le; tovább Dunának a' Tiszával csatorna által leendő egybekötöttési terve elkészítésére is bizonyos összeget ajánlanék, mert ezen csatorna létesítése szinte a' nemzet teendőjé közé tartozik; azonban erre nézve szabadon nem rendelkezhetünk, mert a' dunatiszai csatorna létesítésére az 1840ki t. hozás egy társaságot hatalmazott fel, be is mutatta ezen társaság az építési igazgatóságának a' tervét, de ez igen nagy nehézséget gördített elő; ezek a' számításban egymástól fölötte különböznek, a' társaság a' tervet 4 millió forintra tette, az építészeti igazgatóság pedig azt állítja, hogy a' csatorna-elkészítésre 33 millió szükséges; erre nézve ugyan azon jeles földmérő, ki hazánkban több vizit készítésével már foglalkozott, megette saját czáfolatát, de szükségesnek találom ezen tervet olly tekintélyre bízni, melly a' dolgot ki fogná egyenliteni, melly már más nagyszerű vizit utak készítésével foglalkozott, akár lenne az Amerikából, Angliából, vagy Hollandiából, melly megvizsgálásra 50 ezer ftot vélnék kijelölendők ugy mindazáltal hogy ha a' társ. a' csatornát maga építteté, az ezen összeget visszafizetni tartoznék. Kereskedésünk előmozdítására igen szükségesnek tartom a' flumei kikötő 's a' Luiza-ut megváltatását, az ezekre javasolt összegből

semmit sem vonhatni le's maradna a' 250 ezer és 1 mill. 200,000 ft; ezután jön a' Tiszaszabályozás, itt a' 600 ezer forintot 400 ezerre vonnám, ugy a' többi folyószabályozásra javasolt 400 ezret 300 ezerre; a' hitelintézet tartalékalaptökéjére pedig már a' 200 ezer megajánlatott. Ezután következik a' népnevelés; igaz ugyan, hogy még a' népnevelési választmány javaslata nem tárgyalatott, de lehet, hogy azt még a' jelen országgyűlésen fel fagjuk venni; azonban ha az idő rövidsége miatt ezt nem tehetnők is, mivel a' népnevelés a' nemzet legelső teendőjé közé tartozik, szükséges pénzalaprul gondoskodni, 's erre én 400 ezret kívánnék ajánlatni. Továbbá az orsz. választmány Pest városa erősítésére 400 ezer forintot tervezett; részéről a' választmánynak az ország fővárosáról gondoskodását helyeslem, tudva van mindenki előtt, mikép az 1838ki vizár, ha még egy pár napig tovább tart, az egész fővárost semmivé teszi; már pedig a' nemzetnek egy fővárossal kell birni, hol a' kereskedés, értelem 's ipar központus; azonban az ajánlott összeget itt is 150 ezerre szállítánám, ezzel megmutatná az ország, hogy a' fővároson segíteni akar, 's a' polgárok hozzájárultával a' várost így szerencsétlenségtől megmenthetni. Ellenben a' lótenyésztésre jelenleg semmit sem adnék; megismerem ugyan ennek hazánkra leendő hasznosságát, de ennél nélkülözhetlenebb teendőink vannak, előbb magáról a' gazdaság kifejléséről kell gondoskodni, mit előmozdítani kívánok, mert a' nemzet állapotának kifejlését ez föltételezi, arra 200 ezer forintot kívánok ajánlani; a' statisztikai hivatal felállítására szinté szükséges, ugy az iparegyesület is a' nemzet pártolását méltán igényli: erre tehát 100 ezer amarra pedig 40 ezer ftot vélek ajánlandónak. Tovább illőnek tartom, hogy egy nemzetnek országháza legyen, és pedig a' fővárosban, 's tudja valahára a' nemzet, hol tartja országgyűlését, annak építtetésére tehát 1 millió ftot határoznék. A' muzeumra nézve ugyan az ország Nádora jelentése még nem tárgyalatott, de tudjuk, mikép annak megnyitására némi összeg kívántatik: itt ugy hiszem 150 ezer ftal a' szükségét fődözni lehet, ennek megajánlását ugyan oknál fogva tartom szükségesnek, mivel szégyenitő lenne a' nemzetre, ha midőn az épület felépíttetett, azt azon néhány ezer forint hiányában megnyitni nem lehetne. Igy az általam javasolt összeg tene 7,020,000 forintot 's a' tartalékpénztárban maradna annyi, mennyiből a' legszükségesebbek fődözhetők. Végre van még egy tárgy, küldőim felhatalmaztak a' kincstári adósság lerovására is, mert adósság maradni sokinek sem akarnak; ezt azonban ezen budgetből semmikép fizetni nem akarják, hanem a' só fölemelt árából, mint-hogy innen a' fenálló szerződések értelmében van a' nemzetnek követelése. Ezen elszámolás után a' tanácskozás siettetése tekintetéből ismétlé beszéde elejéntett indítványát, mi közhelyesséssel elfogadtatván, mindjárt a' választmányi javaslat sorozata szerint arra szavaztak a' RR.: akarnak é a' Luiza-ut megváltására adni vagy nem: 31 megye 11 ellen, igenre szavazott. — Hasonló kérdés mellett, a' flumei kikötőre; és az orsz. ut-és csatornahálózati tervezet-készítésre 's a' szükséges földmérésekre szavazás nélkül megtörtént az ajánlás. A' tiszaszabályozási terv elkészítésére 's a' munkálat megkezdésére valamely összeget szavazat utján 35 megye 14 ellen ajánlott. A' többi folyó-szabályozásra, ide értvén a' Dunát is, az ajánlás szavazás nélkül megtörtént. A' hitelintézet alapítására a' kívánt összeg már multkor elhatározatott Most azon kérdés került elő: kívánnak é a' RR. a' népnevelésre valamely sommát ajánlani? Mire P. m. követe ugymond, én ugyan e' kérdésre a' szavazatot nem sürgetem, mert ki az, ki a' nevelés szükségét a' legfőbb teendők közé ne sorozná? azonban el nem hallgathatom, mielőtt az ajánlást megteszszük, mire ajánlunk? 's mindenekelőtt azt kívánom elhatározatni, hogy hova fogják tenni e' pénzt, azt ki fogja kezelni, 's micsoda rendszer mellett fog a' tanítás történni? mert a' Consiliumra bizni nem akarom, elég pénzalapja van a' népnevelésnek, ott van a' fundus studiorum, de eddig azt sem tudjuk, hogy ennek jövedelme mikép kezeletik; előbb azt tartom megvizsgálándónak, mert azt hiszem, mikép ezen alapítványi jövedelemből igen szép összeg fordíthatatnék a' népnevelésre; illy állapotban ezen kérdésre, minthogy még a' népnevelési választmány munkálata nem tárgyalatott, mint test nélküli tárgyra nem is szavazhatni. T. m. követe megemlíté, mikép a' H. tanácsra ő sem kívánna e' tárgyat bizni, de a' nemzetnek a' népnevelés egyik legfőbb oajtása, és szám mód van annak előmozdítására; a' nemzet vasutakat csatornákat akar építtetni, ezeket pénzzel mindenkor megtehetni; de a' nevelésben elvesztett egy évet millió forintok sem pótolhatják ki, mert erre nemzedékek szükségesek, 'stb. Mire megjegyzetott az ellenzők ré-

sziről, mikép azt senki sem vette kétségbe, hogy ezen üdvös czélra adni kellene, csupán előbb a' tanítási 's kezelési rendszert kívánják meghatározatni. Végre a' kérdés szavazatra tetetvén, azt 29 megye 10 ellen elfogadta. Ellenben a' lótenyésztés előmozdítására teendő 43 szö többséggel 6 ellen elvetetett, továbbá 33 szavazattal 16 ellen Pest és Buda városnak a' Duna árja elleni biztosítására az ajánlat elmellőztetett. Azonban a' statisztikai hivatal felállítására 31 megye 18 ellen szavazott. Ezután a' kincstári tartozás megtérítése felett némi vita keletkezett. Erre nézve kimondatott többek által, mikép ennek megtérítéséről addig szó sem lehet, meddig a' nyugtatványokkal bizonyított számadások fel nem mutattnak. Erre Sz. m. követe megemlíté, mikép az ország pénztáráról szóló számadások, hol ezen követelések is följegyeztetvők, már három hónapja beadattak; mire válaszul adatott, hogy ott a' követelés mind érintve nincs, mert azon választmányok napidijaira a' kincstár már 1827ben kölcsönzött. Egy megye követe ugymond, hol látott Sz. m. követe nemzetet, melly a' kormányának adósa lenne? a' kincstárt az ország pénztárától elkülöníteni nem lehet, kivált nálunk, hol ő felségének civillistája nincs; azt mondják ugyan, hogy ezen kölcsön a' nemességnek adatott, hát az nem t. hozási költségekre fordítatott? törvényre pedig a' közállomány minden egyedeinek szüksége van, 'stb. Megemlítetett még, mikép ezen költség-lerovásra computustétel szükséges. 'stb. Végre a' RR. ezen tárgyat elhalasztották azon időre, midőn az orsz. pénztár megvizsgálására kiküldött választmány jelentését beadandja. Ennek folytában azon kérdés bocsátatott szavazat alá: akarnak é a' RR. a' nemzeti muzeumra, hogy tökéletes felállítására belső felkészítése huzamos időre ne maradjon, valamely összeget ajánlani: 32 megye 17 ellen nemre szavazott. Szavazás után egy megye követe megjegyzé, mikép sokan azon állítást, hogy a' subsidiumon nincs áldás, kétségbe veszik, most annak igazságát ezen szavazat bebizonyította; ki áll jót, hogy jövő országgyűlésen a' flumei vasutal is így nem fog történni? A' nemzet minden épülete így jár; ott áll üresen a' Ludovica, a' museum. mellyre mult országgyűlésen a' nemzet 500 ezer forintot adott, most az annak kinyitathatásához szükséges 20—30 ezer forintot megtagadja, ez valóban szégyenitő ránk nézve. Erre válaszul adatott, mikép a' nemzetnek ennél szükségesebb teendőjé vannak, mellyekre áldozat kívántatik. 'stb. Tovább a' műgyetem és reáliskolák létbehozására szükséges ajánlat került elő. P. követe az üresen álló Ludovica épületet kívánta műgyetemmé fordíttatni 's erre nézve az alapítókat felszólítandóknak vélte, 's kik ebbe nem egyeznének, azoknak alapítókéjüket az ország fizetné vissza. Más oldalról megemlítetett azon köztudat, miszerint ő fels. elemiskolák létesítése iránt már rendelkezett. K. m. követe előadá, mikép küldőjé is megkapták azon felsőbb rendeletet, mellyben az elemi tanodák elrendezése tudatott, de azt törvénybe ütközönek találták, mivel az iskolai rendszer meghatározása az ország befolyása nélkül, mit ez eddig magának mindig fentartott, történt, 's e' szerint az ország jogai csonkíttattak 'stb. Melly előterjesztések után a' RR. ő fels. felirást határozta, mellyben ő fels. gondoskodásáért hálás köszönetüket kijelentendik, e' mellett egyszersmind azt, miképen a' nemzet a' nevelési rendszer meghatározására törvényes jogait tovább is fentartani kívánja 's annál fogvást a' terveket minélelőbb a' t. hozással közleni méltóztassék; megjegyzetett egyszersmind, hogy a' fundus studiorum a' nemzet 's midőn ennek terhire tetetik rendelkezés, ahöz a' nemzetnek szólaní 's a' tanítási rendszert megvizsgálni köteleessége. A' gazdasági 's iparegyesületre, melly egyes hazafiak buzgóságának köszöni fenállását, 33 megye 16 ellen szavazott ajánlatot; a' kisebbségben maradt megyék: Pozsony, Nyitra, Soprony, Vas, Zala, Liptó, Somogy, Veszprém, Fehér, Turóc, Pozsega, Abauj, Szepes, Bereg, Torna és Ugocsa. Végre az ország által annyira szorgalmazott Pesten építendő országház került elő. B. m. követe figyelmezteté a' RRket, mikép egy alkalmas terv elkészítésére orsz. választmány van kiküldve, de ez, senkinek kedvezéseket nyújtani nem akarván, némelly közbejött körülmények miatt a' tervet mindeddig be nem nyujthatta, e' pontot tehát a' választmány jelentése tárgyalásáig felfüggesztetni indítványozta. Voltak, kik az országház-építtetést elvetették. Egy m. követe arra a' muzeumot, melly szinté a' nemzeté, kívánta fordíttatni; megjegyzé erre P. követe, miszerint azon épület országháznak, hogy abban a' nemzet illő nyilvánossággal tanácskozhassék, nem alkalmas, 'stb. Egyébiránt ezen kérdés elhatározását az orsz. választm. jelentés tárgyalására halaszták.

eszközt találni nem tud, mint a' pénztári tetteges beavatkozást, úgy végzéseinek moralis erő által keletkezhethet lelke nincsen; akkor pedig isten hozzád tekintély! isten hozzád municipiumi tisztelet! ti illy félig meddig ökoljogi-féle sikeresséssel meg nem fértek! Hoszszas viták folytak a' pénztárnok tette felett: a' következetesség emberei hivatali felfüggesztésre szavaztak, a' többség azonban megrovással is megelégtült; nem mintha az előbbieknél szelidebben kívánt volna bánni a' pénztárnokkal, hanem azért, mert a' hivatali helyettesítés joga nevezetes részben a' f. i. helyettesé levén, a' RR. a' helyettesítést jogilag végre nem hajthatták, 2) mivel hielőleg a' főpénztárnok mint ártatlan felsőbb helyről visszahelyeztetelt volna, senki sem vállalta el a' pénztárnokságot. Vita közben tb. N. J. kiről kimélet mellett is ki kell mondani, hogy őt önelbizottsága 's kiállhatatlan darabossága sokkal megutáltatá, a' pénztárnokot érzékenyül sértő kifejezésekkel illetvén, egy fontolva haladó szabadelmű által az illedelem szabályira utasított, a' honnan az utasított által felidézett személyes viszonyok megboszoszulására N. J. ur ellenében a' hajdani csizmatisztítás is említett, mi a' miatt menthető sőt tán helyeselhető is, mert igen igazságos megtorlása volt a' méltatlan sértegetésnek 's lelepleztetése az elbizottságnak 's minden suprematiát igényleni törekvő tulhúságnak. Jövő közgyűlésünk dec. 16 veendi kezdetét.

Zemplényi közgyűlések. Aug. közgyűlésünk

rendes modorban hozta mega' tanácskozások eredményit. Rendes modorban mondom, mert itt is, mint mindenütt, hol emberek tanácskoznak, van mérséki és ellenzéki felekezet. Felekezetnek nevezem, mert ha akár az ellenzék akár a' mérséki rész nem önzéstelen tiszta meggyőződésen alapul elvből, hanem bizonyos érdekből — mellynek füle hol a' zsebből, hol a' kabátalól kikifordul — szól és tesz, úgy a' mint szokott: akkor bizonynyal engedjenek meg mindkét oldalon ülő urak, ha szereiket némelly részben fekete scregnek, némelly részben pedig felekezetességi és önzési gépnék tekintem. Én a' vármegyét a' magyar törvényhozóság kimaradhatlan részének, a' hazabeli nép jólléte felett atyáskodó testületnek tartván — minthogy ugy is kellene lenni — o' hajtanám, hogy annak egyedisége lehető legnagyobb részben olly fokára emelkedett legyen a' valódi miveltésnek, mellyről belátva nagyszerű hivatása körének minden rejtekit, maga szemével nézze a' hiányokat, és saját készütségi képességével ügykezzék azon segíteni. Ámde az illy foku miveltés legelső megismérteltje az önmegtartózkodás, azon hitvallás, melly szerint szívveréshez forrva legyen a' törvényhozónak 's népatyának, miképen az ő hivatása közre hatni minél többet, tehetségét, idejét 's erejét oda irányzani: hogy a' hazának minél több jó eszközöltessék, szóval a' silány önzés kóróságát üzni a' kebelből 's éleszteni növelni benne a' közjó iránti szerelmet, buzgóságot 's erélyt (energiát). A' ki nem illy miveltés 's elszántsággal lép törvényhozási 's atyáskodási asztalhoz, az piruljon magát tiszteltetni, piruljon önmagától is, ha ugyan még teheti? Megadni mindenkinek a' magát — ez másik megismérteltje a' mivelt embernek, ha a' törvényhozó ezt szeméi elől téveszti, soha helyes és jó irányban nem működhetik. Alkalmaztatva már most ezen jellemrajzot a' megyére, ha látja 's t a p a s z t a l j a a' f i g y e l m e s h a l l g a t ó, hogy a' papi oldal csupán azért tódul se-regestül megbuktatni a' legüdvösb indítványt, mert az más oldalról keletkezett; ha viszont az ellenzéki fél csak azért is lehurogatja a' papot, mert ő pap, 's azért nem járul a' legtisztább szándoku elnök nézetéhez, mert gyanakszik, vajjon nem kormánytetszéből indult é ki? ha a' száj miveltet, kihirdeti 's kiáltja a' szabadelműséget 's halljuk közbe vágni más beszédjének és látjuk hogy egy igénytelenebb fiatal ember sokkal előbb felkelt tárgyhöz szólási szerény alázatossággal, 's a nos liberalistaludva és követelve előtte akar mégis szájhósködni; ha a' nem pap és nem tisztviselő azért ügyekszik gyanúsítani 's roszalni a' kormány igaz érdekét is, mert előmenetelét azon úton nem gondolja, 's inkább megelégszik a' kába hallgatóság haszontalan tapsával, hogy sem a' kormány és haza érdekét egyesíteni 's azonosítani akarná; ha egyik ur csupán azért akarja Kövesdnek vitetni a' töltést, mert azon vonalban néhány koresmája vagyon; ha mondom illyeseket lát, hall 's tapasztal az ember, bizonyára — a' különben magas önérdékű törvényindítványzó parányikká törpítettnek a' komoly vizsgáló előt 's töredéjküket 's megoszlásukat csak felekezetességnek nevezhetjük, 's tölük kevély parányiságukhoz mérve szerfölött keveset várunk. De hiszen hazánk szónokiról terjedelmes értekezést lehetne írni, mellynek végső resultatuma csak az lenne, hogy sok sallang mellett sok gyarlósággal rakvák. Innen a' roppant

különzések azonagy hazai kérdés felett, innen még igen sok más s. a. t. Peldázatokat értenék a' jók, gúnyolándják a' ludasok. A' jók és igazak szives tiszteletünket, a' példázatástól találtak méltó megrovásunkat fogadják érdemdíjúl. 'S most térjünk a' tárgyra. 1) Bizonyos kancellariai parancs elsöben egy executióban forgott pert megvizsgálás, aztán az ítéletnek birtokon belöli feljebb vitele végett rendelvén föl, alig lehet a' Rket ellenszegülési következetlenségtől vissza tartóztatni. Ugyanis a' birtokon belöli feljebbvitel akarák megtagadni, mivel már executiók történtek, ám de ugyanezek a' per felparancsoltakor is megtörténve levén, akkor kelle vala értesítőleg felírni, 's a' pert fel nem küldeni, most bizony a' hibát ellenszegüléssel ne tetézzessük, ha magunk hibázunk, ne kárhoztassuk méltatlanul a' kormányt és feltörvényszéket, ugyan azért a' már executionale stadiumban megfordult pert birtokon belül csak felbocsáták 's lett extra és még is intra dominium feljebbvitel. Illyesok elkerülése tekintetéből nem annyira azt határozzák a' Rende, hogy felküldő parancsok vétele alkalmikor mind azok tartalma mind az illető perek állapotja megvizsgáltsék, hanem azt: hogy a' curia tartozék ítéleteit okokkal támogatni, 's ezen határozat a' követeknek is utasításul adatott. Különbén a' határozat czélszerű lenne, de épen ez esetben nem következtes, mert ha oda fen tudták volna, mi stadiumban forog a' per, bizonyára nem parancsoltatik fel! 2) A' katonaság öszszevonulási helyének közelebbítése végett szomszéd Abaujt kérték meg a' Rk. hogy ha lehet megyénk határához közelebb jelesen Szántó vidékére rendelje a' helyet, hogy kizsartolt szegénységünknek messzebb ne kelljen szénáját 's életjét szállítani; a' mennyiben meggyöknek nem barátja a' zsidók általi elemény-szállításnak 's igen dicséretesen is, mert a' szegény ember legszűkebb időben is könnyebben ad szénát és természetvényt mint pénzt. Az is igaz, hogy az átkozott raktárbiztosok nagy vékával szedik be a' szegénységtől 's ugyan kicsivel adják ki, de azért talán még is jobb ez így. Hogy egy megyében néhány ember ki raktárbiztos lehet — jobban meggadzagszik, mintegy becsületes első alispán, azt nem irigyeljük. Hisz illyenekben nagyon kegyesek vagyunk mi, mert azért hogy olly zsiros a' raktárnok hivatal, nem igen alacsonyodunk le rá, mennyiben alatta áll sokkal fenhéjzós születésünknek. Pedig be sok kárt tesz nekünk ezen gögös viszketeg, o' miatt mesteremberek, gyárosak nem lehetünk, pedig ugy sokkal több pénzünk lenne! Hadd mérjük tehát a' szegénység verítékét nagy vékával commissarius uraimék, mégis türethetőbb ez, mint ha a' még ravaszabb Lieferans tartana szerzett öblös zacskókat a' szegénység pénze alá, mellyből a' jutányosb Geschäft megnyerése tekintetéből sok felé kelene szolgáltatni. 3) Következtek a' követi utasítások, jelesen: a) mi a' kir. városokat törvény korlátolta felügyelőkkel kívánjuk ellátatni. b) a' két tábla közt forgó kérdések tárgyában a' földi nézeteket pártoljuk inkább. c) Az országgy. berekesztését hírül adó leirat fogadtatásából azt magyarázván, hogy követ urak Pozsonyt megunták, mi is hódolattal fogadtuk, csupán oda utasítván követeinket, hogy ügykezzenek néhány jó törvényt hozni, nehogy üresen jöjenek vissza 's ha e' miatt két három héttel tovább haladna is az idő a' kintüztöt napnál, annak elvárására ő felségét kérjük meg. Ezen utasítási tárgyak fölötti vitázásokat sem hagyhatni némi jegyzéske nélkül. Mennyit szenvedtek azon egyedek, kik a' kir. városoknak korlátolt felügyelőket akartak. És ne méltóztassanak hinni, hogy ezt roszul akarták, de azt nem állítom, hogy jó belátásból é, vagy elvből akarták, mert ha ismértetesek volna az ellenzők a' kir. városi beligazgatással 's annak practica manipulációjával, 's ha csakugyan olly barátjai önök a' népnek a' mint szájok vallja, akkor bizonyára felügyelőt adnának a' városoknak. A' tulzott szabadság annyit mint féltelenség, városi előljáró urak ép ugy értenek a' zsebeléshez, mint a' raktár-biztosok a' vékaméréshez. Majd elliquidálnak közüök sok a' jövedelmet. Ha ezt akarják önök, ugy nem kell felügyelő, de ha a' városok közjavát 's általa a' nemzet erejét kívánják növelni, akkor felügyelő kell, de nem eddigi modorban, hanem szoros felelet-teherrel. Jelesül kell felügyelő a' határozások megvizsgálására, a' számadások szoros rendben vitetésére 'stb. Mert a' becsületes tanács sokszor ugy rendelkezik és határoz, hogy a' község ugyancsak megadhatná az árát. Sógor, koma, jó barát kegyelmes a' viszonsosság elvénél fogva, minden behajtanó behajtása mellett, kegyelmes a' kijelölésben is, hiába találtatott valaki hívtelen kezelésben, hiába képtelen ez vagy ama hivatal helyes elviselésére, azért okkal móddal könnyebben ki lesz jelölve, mintegy korlátolt felügyelő által, kinek természetesen a' kijelölhetőek meg-

kívántatóságira nézve is utasításai leendvén, azok ellen a' felelősség ellenőrsége miatt nem lehetne, míg a' belső tanács minden függés nélküli szabad körében, könnyen számolna magával. Nemcsak felügyelő tehát a' városoknak, és pedig nemcsak királyi hanem felszabadított városoknak is, hanem azon kényszer is kell szerintem, hogy számadásaik tiszta kivonatát évenként nyomassák ki 's tegyék közzé, mert ama' zárt szabadság melly a' kir. városok fényes tanácsaiban pompázna, sok polgár örök szolgaságát hozandhatná magával. Az országgyűlés berekesztését hírül adó leirat fölött is olly viták folytak némelly részben, mikben emlegetett vádak és hibák bizonyára, ha igazságosak vagyunk, saját magunkra hullnak vissza. Némellyek vádolák az alsó, mások a' felső táblát, némellyek ismét a' kormányt, pedig ha jól föl vesszük a' dolgot, magunkat kell megyszerte vádolni. Az alsó tábla — némi kevés házi szabadságából folyó intézkedésén kívül — csak utasítások mellett foglalkodhatik, már ha utasítása azt tartá, hogy az orsz. köztetszéssel fogadott kir. kegy. előterjesztések hátrátételével más tárgyakat sürgessenek, bizonynal meglette köteleességét, mert annyira 's olly sokban eltért az előterjesztésektől, hogy isten tudja, mikor kerülend reájok a' sor. Ha pedig nem az utasítások nyomán ment, akkor is a' megyék hibásak, miért nem utasították követeiket köteleességük teljesítésére. Ha továbbá a' felső tábla, vagy netalán a' kormány lenne oka annak, hogy az alsó táblában öszpontosuló nemzeti közvélemény 's kívánság keresztül nem mehet, 's törvényre nem emelhetetik, akkor is a' megyék hibásak, miért nem vetnek gátot a' nemzeti közvélemény és akarat teljesedése akadályának? mert bizony tisztelet az illetőknek, de ha mégis a' nemzet többsége sürgöt, 's kíván valamit, azt örökre hátra tenniük nincs hatalmukban; ha pedig hatalmukban van, akkor kár országgyűlést tartani, akkor e' hazában nincs meg a' többség istenszava? — 4.) Hivatalos jelentések, folyamodások 's egyéb e' félek tárgyalattak. A' jelentések különösen az ügyészi hivatalnak dicséretére szolgálnak, mert leginkább attól érkeztek be, 's közérdemű főügyésünk ritka szorgalmának köszönheti számtalan szerencsétlen egyes és község, hogy sovárogyva várt ügye a' néhai semmittevőség sokaságaként ez által halmazba hanyatni 's ott feledék porával belepetni nem fog. Energicus lelkes alispánaink 's főügyésünk folytonos munkássága teszi megyénkben azon megbecsülhetlen jót, miképen a' két hetes fixumokra nem szoritkozva majd állandólag folyvást törvényszékek tartatnak 's mind ennek sok rendü haszna a' derék tisztviselőségnek tulajdonítható, fogadja köszönetét az igazságos méltánylóságnak. 5) Abauj megye minap egy levelet intéze Zemplényhez, mellyben M. M. urat gr. A. ügyviselőjét közkereset alá vétetni kérte a' miatt, hogy bizonyos katonai sorshuzás alá sorozott abauji legényt grófja szolgálatjából kiadni nem akarván V. szolgabíró urat megsértette. Ezen levél a' megküldött irományokkal együtt mindjárt a' terjedelmes véleménykidevitte, miképen azon nyilatkozások, mellyek miatt V. abauj szolgabíró ur magát bántottnak érte — M. M. által irattak ugyan, de grófja nevében; és aláírva is nem M. M. hanem gr. A. volt. — Midőn a' nyilatkozás Abauj megye közgyűlésén felolvastatt, ott is személyesen jelen volt gr. A. és szóval is kijelenté, a' nyilatkozás tartalmát az által magáévá tevén előadta sérelmét. — Így tehát M. M. urat kereset alá venni nem lehet. Sőt az ügyészi vélemény még Z. megyét látja sértettnek Abauj által, mert a' kérdéses legényt tanuskodási szín alatt kérvén magához rendeltetni — elfogatta 's katonának adta. Ugyanazért megiratni rendeltetett Abaujnak hogy M. M. kereset alá nem vétethetik, a' kérdéses legényt pedig, ki besoroztatás előtt lépett A. gr. zemplényi szolgálatjába, eszközölje A. megye vissza. 6) Nógrád azért keresvén meg Z e m p l é n y t, hogy keblében egy nőszemélyt azt panasolván, miképen bizonyos zsidó sebéss által erőszakosan teherbe ejtetett, ennek vizsgálá-tára egyik szolgabírójokat kiküldötték, de a' dolog nyomozás rendin világosságra nem jöve, most tehát mint-hogy a' sebéss Zemplény megyébe Tolcsvára vette lakását, tenne nyomoztatást a' megye. Ezen levél kissé következetlennék találtatott, mert miután Nógrádban az állított tény helyén a' nyomozás hitelesen megtéttet, 's a' szolgabíró szorint ki nem sült, akkor egy embernek hírét nevé meg más megyében is vesztegetni valóban alapnélküliség, 's hogyan lehetne azt reményleni hogy ha a' tett elkövetés helyén illyesmi ki nem sült, akkor egy más megyében kiszülhetne? 7.) A' bodrog-közi közlekedés elvégre másod alispánunk igazságos és személyt nem tekintő helyszinti vizsgálatához képest könnyebbé fog tétetni, a' töltés menetele elhatározatott. 8.) Tolcs-va városban a' patronatusi jog elvétele miatt semmi fun-

dus nem maradván, templom 's egyéb egyházi épületek fontartására, két buzgóságtól szorongatott ember kölcsönt vesz a templom rovására, kamatját azonban fizetni elmulasztván, perbe idéztetik, a per elmarasztatásukkal le is foly 's most — noha a kölcsönvevők sem megbízást az egyháztól nem mutathatnak, sem számadásait a pénz beépítéséről elő nem adhatnak — még is a hivatkozott fog kivételni a templomépítési magányos költség. És vajjon törvényes é kath. emberek nyakába tolni ez által örökre olyan terhet, melyet viselni nem tartoznak? Vajjon nem lenne é igazságos velejébe bocsátkozni e tárgynak, honnan vette ez eredetét, kit illetne valóban a patronatusi kötelesség?

Spanyolország.

Biztos forrás után nemcsak az alkotmánylevél előszavának népfelcsőszre vonatkozó cikkét szándék megváltoztatni: 's holtiglan tartó tanácsot állítani, hanem az esküszökeket 's nemzetűrség eltörlése is szóban forog. 'S noha olly ígéret mellett akarják e két institutio nyakát szegni, hogy amaz a sajtószabadságról alkotandó, imez pedig különös törvény által fog viszszaállítatni: ki hinné még is, hogy ez valaha történnék; kivált ha az uralkodó párt érdekében áll institutiokat elvben kárthatatni, soha sem fogja az ezeket a t. hozás útjára vinni. A kormány különben is furcsán szándékozik bánni reformterveivel; azokat ugyan is előrejövő akarja hagyatni a cortessel, hogy ne is legyenek vitakozás tárgyai, hanem mint statushatalom közvetlen kifolyásai lépjenek életbe. Illy reformtervek: hatósági 's törv. hatósági küldöttséget, követválasztást, nemzetűrséget, sajtószabadságot, nyilv. oktatást illető törvények. Röviden: hosszú sora olly törvényeknek, mik a status létét alapostul felforgatják. — A királyné oct. 10d. jelent meg a tanácsulési teremben, hol mind két kamrai tagok jelen voltak. Megnyitó beszédében az alkotmány-reformokat és pénzügyi szabályokat érdeklé. Az ünnepély nagyszerű, Madrid teljes csöndben volt.

Anglia.

Lajos F. oct. 8d. n. 2 órakor ért Windsorba, Albert hg Portsmouthig ment elé a Gomer fődözetén üdvözleni őt, szárazra szálltak a portsmouthi tanács 's előbbkelő polgárok tiszteltek 's ezek üdvözölő beszédére a francziák királya ismertes békeszemléi modorában angolul felelt. Aztán Lajos F. Albert 's Montpensier hgek az első kocsiiban, a király kísérete pedig a többiben haladtak Windsor felé; a kir. menetet egy század kékvadász-ör kísérvén. Midőn a kocsi a vár főkapujánál felbogtak, a parkálgyuk üdv-dörgését harangzúgás követé. A királyné, palotahölgyei kíséretében siete, a statusermek föléesőjén le, ő fels. fogadására. Az előterem két oldalán udv. szolgálk 's apródok képeztek sort, a bemenetnél pedig mindjárt Wellington hg, Aberdeen, Liverpool 's Delaware grófok, Peel, Sidney legfőbb status-hivatalnokok álltak mind Windsor-egyenruhában. A kenti hgnő is jelen volt lyányostul mély gyászban. A fejedelmek találkozása érzékeny jelenet volt. A királyné ártatlan kéjjel sietett

a' kocsijához magas vendégét, Európa egyik legszelemdusb 's hatalmas fejedelmét fogadni, ki viszonyüdvözetében hona lovagias gyöngéd udvarszokásit tökéletes gentleman szives fesztelenségével egyesíté. Hőn csókolá meg a királyné kezét és szeretettelve ölelé őt által. Victoria karján a terembe lépett aztán, ismételt hajlongás közt mosolygva Peel 's más status-és udv. hivatalnokokra. Sötétkék vezéri egyenruha volt rajta, mellén keresztül széles vörös szalag 's több rendesilag. Kisérete francia udv. öltözetet viselt. Ezek közt voltak: Mackau tengerésznagy, Guizot, Montalivet gr. Rumigny tábornok és St. Aulaire gr. Fölérvén a lépcsőken, ő föls. a pompásan rendezett k. udvarlőszobába vezették, hol több személyt mutattak be neki, 's ekkor ismételt üdvözlés után a királyné szobáiba vonult. Félórával később Lajos F. Albert hggel 's Kenti hgnővel az estélynél jött össze, kikkel sokáig járkált a terrasson, honnan magasztos kilátás nyílik a távolba. Később az udv. vacsora 24 teritékü volt. Arany ékszerékről vacsoráltak; a királyné asztalközépen ült, mellette balra Lajos F. igen derült beszélgetésben; átellenökben egy álványon IVd. György nagy ezüst hűtője. Victoria asztal után gyermekeit mutatá elő, a walesi hgnék kis pusztát hozott többi közt Lajos F. valódi remekét a francia mesterségnek. Montpensier hg, ezen szép ifju, szellemies halvány tekintetével nagy figyelmet gerjeszte az udv. körben. A magas vendég jelenléte még néhány fényes ünnepeyre nyujt alkalmat, mi eleinte tervezve nem volt; három nagy udv. lakomát rebesgetnek. Viszszatérése masíthatlanul oct. 15d. van tűzve. Victoria és Albert hg a francia partokig fogják ő fels. kíséretét aztán őszi mulatságul Wight szigetre rándulandók. Oct. 10d. a windsori magas társaság Claremontba tőn kirándulást, Leopold belga király szép birtokába, még pedig azon pompás chareabancon, mit Lajos F. néhány év előtt ajándékozott Victoriának. Előülésben a két felség aztán Kenti hgnő 's Montpensier hg. 3dikban Albert hg és Sainsborough grófné szolgálattelvő palotahölgy, utólsón Athalin tábornok 's Dumas gr. a francz. kir. kíséretből. Wellesley l. 's Bouverie ezredes a király 's Albert hg lovászmesterei löháton kísérek a négy fogatu kocsit. A menet Staines és Sunbury-Commonon keresztül haladt a kedves tájéku Twickenham faluba, mely Pope sirjáról hires, meglátogatni azon házat, hol Lajos F. számitéte alatt huzamosb időig lakott; Mornington grófé az most. Reggeli 's a claremonti parkban sétálás után Hamptoncourt, Wolsey bibornok hajdan büszke, most elpusztult várán keresztül Windsorba viszzatértek, hová az alatt a Skótzbiából megérkezett cambridgei hg 's a mecklenburg strelitzi örök. n. hg. nejeikkel jöttek látogatókul. Délután nagy ünnepély volt; Lajos F. térszalag-rendi vitézzé avatattása, mely az aranygyapju-rend mellett legkitünőbb 's mint ez, hercegek dicsvágya. Ezen nagy udv. szertartás a vár káptalanteremében ment véghez. Bársony köpenyekben a rend minden lovagjai jelenvoltak, kik közt azonban gyémántjai ragyogása által Westminster gazdag marquis legin-

kább kitűnt. A czimernök térden nyujtá ő felségének mint nagy mesternőnek a rendet, ki Albert 's a cambridgei hgek segélyével Lajos F. bal térde alatt megköté az övet, mi közben a kanczellár köv. beszélt. A mindenható isten nevében és sz. György vértanu emlékeül viseld ezen díszes térszalagot; viseld ezt a magas rend jelképeül, mit feledni 's elhanyagolni soha sem szabad. Bátorságra emlékeztessen ez 's igazságos hadra kelvén ezen jel által szilárd, vitéz 's győzelmes leendesz. Aztán bal vállán keresztül tűzé Victoria a nagy szalagot, köv. mondás alatt: Viseld nyakad körül e' szalagot, mit sz. György vértanu, 's Krisztus bajnokának képe díszesit. — Azon táncmulatság, melyet az angol szárazföldi 's hajós tisztek a francia tisztek számára rendeztek, olly nagyszerű 's fényes volt, millyenre legkorosb hűlgyek sem emlékeznek. 1300 vendégnél több vett abban részt; F. V. L. (Fülöp. Victoria. Lajos) diszlett egy óriás három színü bokrétaban.

Franciaország.

A francia ellenzéki sajtó kissé megütődött a király olly tagadhatlanul fényes fogadtatásán, mi a francia büszkeségnek fölötté hizeleg 's jó formán azt sem tudja, milly oldalára kerüljön a dolognak, hogy eddigi zajgását illendőséggel folytathassa. A Constitutionnel maga is kénytelen megvallani, hogy az angolok, nép és udvar vetélkedtek egymással figyelem-nyilvánításban, a lapok pedig mindenféle magasztalást 's udvariságot kimerítettek, hogy határtalan legyen a lelkesülés 's hogy ezen nyilvánítások, ha kisebbszerűek leendettek is, hatást gyakorolnak Franciaországra. 'S ámbár az egész fogadási ünnepélyt bíráló szempontból taglalja, még sem tud másban gáncoskodni, mint hogy Albert hg 1 1/2 órával később érkezett 's addig a királynak a hajón kellett várakoznia 's bár közvetlen képviselője volt a királynénak, minden pompa nélkül, még csak egyenruhás segéd által sem kísértetve, polgári öltönyben jelent meg: holott Miklós czár jelenlétében, a nagy seregszemle alkalmakor tábornagyit egyenruhát viselt. (Am de akkor nem volt gyászban, mint most).

Orosz-Lengyelország.

A Journ. d. Débats egy orosz hatóság által elkövetett barbár tetről, melynek áldozata egy sok időig Orleansban élt lengyel menekvő lelkész lőn, következőkép értesit: Dombrowszky tartózkodási helyét mintegy két évvel ezelőtt oda hagyá, 's barátjához 's pártfogójához a poseni püspökhöz ment. Ez év elején azonban azon boldogtalan gondolatra jöve, hogy áruhában orosz-lengyel földre hazájába térjen vissza, hol reá fontos családügyek várokoztak. Hanem alig lépett át a határon, azonnal megösmerték, elfogák 's minden további bíráskodás nélkül 150 kancsukautésre itéllék. A 147-dik útés alatt kiadá lelkét mint politikai 's valláselvéinek martyra. Dombrowszky művelt, szép isméretekkel bíró, e' mellett szelid, szolgálatra kész természetü ember mindenki által, ki csak ösmere egyiránt tiszteltetett. Földijeit, hol egykor egyházi szolgálatait végzé, benne testvérüket 's barátjokat könyezik.

ÉRTESÍTŐ.

Schwaiger Testvéreknél
Pozsonyban és Győrött 's más könyvkereskedőknél kapható:
A' Statistika Elmélete

Irtá Zima János
Pozsony, 1844, 84 lap. bor. füzve 40 kr. p.

Hirdetvény.

A' főmégumagyar kir. udvari kincstár kegyes rendelkezéséből közhírré tétetik: hogy megürült kalocsai érseki uradalomhoz tartozó ugynevezett alsóhalászat haszonvétele, Csanád érseki helység határának felső részétől kezdve, ezen Csanád helységének, nenkülönben Szent István és Szeremlye helységeinek határain keresztül, Szeremlye helysége határa alsó részeig érve, folyó Dunában és ugyanannak az uradalommal illető ágáiban, valamint az említett helységek határain a' Duna folyásán kívül is található akármely vizekben, a' halászat, csikászat és tekenősbékafogás haszonvételei, 1844dik évi october hó 30dik napján, a' délelőtti szokott órákban, haszonbérbe fognak három egymást követő évre, 1845dik évi januarius hó első napjától 1847dik évi december hó utolsó napjáig számlálván, annak nyilvános kijelentésével, hogy a' helybeha-

gyás a' főmégum. k. udvari kincstárnak fentartatik, a' többet igérőnek adatni; a' haszonbérleti kívánók tehát a' szükséges bánatpénzzel ellátva, az árverésre illendően meghivatnak. Az árverés módja iránt az nyilvánítottván: hogy titkos pecsét alatti ajánlatok is, ha azok a' felsőbb kegyes rendszabályok szerint készítve 's a' szükségességekkel ellátva vannak, és az árverésre kijelelt napot megelőző estveli 7 óráig a' kormányzó tisztnak beadatnak, elfogadhatnak; azonban a' mellett az árverésre kijelelt napon, az illy titkos ajánlók, ha az árverés helyén személyesen jelen van: a' szóbeli árverésben részt vehet. 's többet igérhet; hanem ezen esetben megkivántatik, hogy a' titkos ajánlásához csatolt bánatpénztől szóló, 's az uradalmi pénztárt kezelő tiszt által kiadott eredeti bizonyítványt, mely titkos ajánlatahoz van rekesztve, a' szóbeli árveréshez, hiteles másában mutassa elő. 1-3

Második tíz száztóli befizetés az első nagy. pozsony-nagyszombat-szeredi vaspálya előleges részvényeire. Ezen vállalat igazgatósága elhatározván a' második tíz száztóli vagyis 20 pengő forintos befizetést, ezt ezennel azon megjegyzéssel adja bírúli, hogy folyó év nov. hó 15ig az illető befizetések okvetlenül megtörténendők. — Pozsony oct. hó 40sén 1844 Zechmeister György, Reidner Ignác igazgatók. 's Habermayer F. titoknok. 2-3

Csöd két könyvvizsgáló állomásra.

Ő cs. 's apost. kir. fősége a' középonti könyvvizsgáló széklet még egy külön ülökkel, — kinek fizetése évenként 1200 pfr. — szaporítani; nemkülönben a' Pest városában létező könyvvizsgálókon kívül még egy valóságos könyvviz-

gálói állomást évenkénti 800 pfr. fizetéssel fölállítani legkegyelmesebben elhatározván, azok, kik e' hivatalok valamelyikét elnyerni o hajtnák, esedező-leveleiket bizonyítványaikkal egyetemben f. évi nov. 15keig a' nmu m. kir. Helytartótanácsához okvetlenül nyujtsák be. Pesten oct. 9. 1844. Szoblahoi **Pálma Elek**, kir. tud. egyes. lit. jegy. 2-3

A' nagyméltóságú magyar kir. udv. kamara rendelkezéséből közhírré tétetik: hogy a' kir. kincstár tokaji uradalomhoz tartozó, és a' mádi, tarczali, tokaji hegyeken fekvő kamarai szőlőkben ez idén szürendő, nem különben dézsmahor folyó év november hónap 4dikén Tarczalon, az erdőbényei 's tolesvai kamarai szőlőkben szürendő bor pedig néhány átnalag 1844d. évi aszúborral együtt ugyanazon hónap 6kán Tolesván, a' többet igérőnek árverés útján készpénzfizetés mellett el fog adatni. 2-3

Gabonaár váltó garasban, Pesten pesti, egyebütt pozs. méröt értve.

	Tisztaháza.	Közvezes.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Kukorica.
Pesten, octob. 18. (pesti m.)	115-135	88-95	68-74	55-63	52-56	54-60
Uj-Becsén, " 4. (pozs. m.)	80-90	—-75	—-—	35-40	—-40	—-40
Pécsent, " 12. " "	60-72	50-52	42-50	—-42	—-32	52-56
Pozsonyban, " 10. " "	85-107	—-—	55-69	47-51	39-43	40-48
Baján, " 12. " "	60-83	40-47	—-39	36-37	—-32	—-43
Mosonyban, " 10. " "	74-108	—-—	54-66	42-45	—-—	60-72
N.Szombatban, " 4. " "	88-100	—-—	56-62	40-43	38-33	—-—
Miskolczon, " 4. " "	65-70	45-50	43-45	30-32	20-23	35-40